

Kadın Felsefeciler Topluluğu ve Türkiye Kadın Felsefeciler Topluluğunun Tarihi Üzerine*

HATİCE NUR BEYAZ ERKIZAN**

Özet

Bu çalışmanın amacı '*kadın felsefeciler topluluğunun*' (SWIP) genel olarak tarihsel gelişimini ifade etmektir. Bu bakımdan sözkonusu çalışma onun oluşumu hakkında bazı temel bilgileri verirken amaçları ve uygulamaları/politikalarını da ele alır. SWIP'in çeşitli ülkelerdeki şubelerinin adları verilir ve tanıtılır. İdeoloji ve tarih arasındaki ilişki de kısaca ele alınıp sorulararak felsefe tarihinin ideolojiden arınık olmadığı dile getirilir. Ayrıca yeni kurulan (2018) *Türkiye Kadın Felsefeciler Topluluğu* (SWIP-TR) hakkında bilgi verilir. Son olarak, SWIP-TR'nin Bilkent Üniversitesi (Ankara, 2018) ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde (Muğla, 2019) gerçekleştirdiği iki toplantısı hakkında değerlendirmelerde bulunulur ve bazı bilgiler verilir.

Anahtar Sözcükler: Kadın Felsefeciler Topluluğu, Türkiye Kadın Felsefeciler Topluluğu, felsefe, tarih, cinsiyet

On the History of Society for Women in Philosophy (SWIP) and Society for Women in Philosophy in Turkey (SWIP-TR)

Abstract

The aim of this work is to describe the historical development of '*the society of women in philosophy*' (SWIP) in general. It gives preliminary information of the formation of it and reviews its aims and policies. Some of its branches are listed and shortly introduced. It discusses and examines the

* Bu çalışma esas olarak bireysel görüşmeler, yazışmalar ve internet üzerinden yapılan araştırmalar üzerinden biçimlenmiştir; özellikle -Amerika'dan başlayarak diğer ülkelerde gelişen ve kurulan kadın felsefeciler topluluklarına ilişkin bilgiler bağlamında.

** Prof.Dr. H.Nur Beyaz Erkızan, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Felsefe Bölümü, hnerkizan@yahoo.com

relation between ideology and history in brief and puts forward the argument that the history of philosophy is not immune to ideology in essence. It also gives information about the newly founded (2018) *Society of Women in Philosophy in Turkey* (SWIP-TR). Finally, it briefs on a proportionate amount of evaluative remarks on the two meetings of SWIP-TR held at Bilkent University (Ankara, 2018) and Muğla Sıtkı Koçman University (Muğla, 2019).

Keywords: Society for Women in Philosophy, Society for Women in Philosophy in Turkey, philosophy, history, gender

“Düşünme hakkını koru...hatta yanlış düşünme hakkını bile.
Çünkü yanlış düşünmek, hiç düşünmemekten iyidir.”

“Ben Felsefe’ye güvenirim/inanırım”
(*Agora* adlı film, *Hypatia*)

“Masallar masal diye, efsaneler efsane diye anlatılmalıdır. Boş inançları gerçek diye öğretmekten daha korkunç bir şey olamaz. Çocuk akı bunları kabul eder ve çocuk yanlış şeylere inanır. Bu yanlış inançlardan arınmak çok zor olur, uzun yıllar alır. İnsanlar boş inançlara bir gerçekmiş gibi inanıp uğruna dövüşürler. Hatta boş inançlar uğruna daha fazla dövüşürler; çünkü boş inanç öylesine elle tutulmazdır ki çürütülmesi neredeyse olanaksızdır.”

“Bizi birleştirenler, ayıran şeylerden daha fazla, hepimiz kardeşiz/insanız...”
İskenderiyeli Kadın Filozof Hypatia

“Düşünemeyen bir kadın olmaksızın başıboş bir at olmak daha iyidir.”
Krotonlu Kadın Filozof Theano

“Bilimsel bir hakikati bulmayı Pers kralı olmaya tercih ederim.
Demokritos

Giriş ya da Prologue...

Şimdi; zaten tarih üzerine yazmak zordur ama felsefe tarihi üzerine yazmak daha da zordur. Bunun, bana göre, iki temel nedeni vardır: Birincisi; ‘tarih’ oluşun içinde ‘olan’ı ele alır. Bu bakımdan; başka bir ifadeyle, ontik bakımdan zemini ‘akar’. İkincisi; tarihin içinde kendini gerçekleştiren insan da varlık ile birlikte akar. Dolayısıyla ‘tarihi’ ve ‘insanı’ iki akan varlık olarak

yakalamak/anlamak hiç de kolay değildir; eğer imkansız değilse. Ve hatta sözkonusu 'felsefe tarihi' ise bu daha da zor görünür. Çünkü aslında ve gerçekte 'felsefenin tarihi' geçmişe ait düşüncelerin toplamından ibaret değildir. Düşünce varlık ile beraber akmaktadır. Peki düşünen kim? Bu soruyu sormak hem tarihsel bakımdan ve hem de epistemik bakımdan büyük önem taşır. Tarih söylemi hiç kuşkusuz eylemin ve egemenin söylemidir. Bu bakımdan o oluşun egemen öznesinin mührünü taşıyan birçok şeyi de perdeler. Var olanı kendisiyle sınırlar. Dolayısıyla ve özelinde 'felsefe tarihi' hakikat arayışı içinde egemen epistemik öznenin tarihini yazar. Epikuros'a kadar felsefe okullarına dahi alınmayan kadınları yazmaz, örneğin...2500 yıldan beri 'felsefenin tarihini' yazar ama hiçbir kadın filozofun adını yazmaz...Akli hayata bağlar ama hayattan duyguları akıl-dışı diye siler...neyin iyi olduğuna üç-beş erkek akıl karar verir ve tartışır.

'Felsefe Tarihleri' de bu hakikatleri, hakikat adına tekrar eder durur...

Böyle bir hakikat arayışı olarak 'felsefe tarihi' ideolojiktir; dolayısıyla da hakikatin tarihini yazdığını iddia edemez. Eğer tersi olsaydı, Antik Yunan Felsefesi tarihini yazanlar onu, Plotinos ve Yeni-Platonculuk ile bitirmezlerdi. Sonra; felsefenin ilk şehidi diye Sokrates'i 'gökyüzüne' çıkaranlar, bir grup azgın Hristiyan tarafından derisi çanak-çömlek/midye kabukları ile yüzüldükten sonra parçalanarak ve yakılarak vahşice katledilen Hypatia'yı anmadan geçmezlerdi... Aslında ve esasında; Hypatia'nın ölümü ile Antik Yunan Felsefesi/bilimi sona ermiştir. Oysa felsefe tarihçileri, Plotinos ve Yeni-Platonculuk ile bu dönemi kapatarak, yani Hypatia'yı anmadan, 'Antik Yunan Felsefesinin Sonunu' yazmışlardır. İmparator Justinianus'un M.S. 529 yılında tüm bilim-felsefe okullarını kapatmasından önce 'öldürülmüştür' Hypatia ve de bilim-felsefe. Sonraki 1500 yıllık karanlık dönemi anlamının yolu buradan geçer.²

Şimdi, Kadın Felsefeciler Topluluğu kurmanın önemi ne? Kadın filozoflar var mıydı; varsa bunları bilmenin anlamı ne? Bu ve benzeri çok sayıda sorular üretilebilir. Hatta 'erkek meslektaşlarımız' tüm iyi niyetlerine rağmen 'feminist', 'kadın felsefeci' veya feminist felsefe tarihi yazımından en iyi ifadeyle ürkebilir ve üzülebilirler...

Ancak ve eğer; 'tarih' insani var oluşun alanı ise ve bu alana ilişkin hakikat aranıyorsa, önce gerçeğe saygı duyma öğrenilmek durumundadır. Hayatın, yaşandığı gibi yazılmadığı görülmek durumundadır. Genel olarak tarihin ama özel olarak 'felsefe tarihi'nin ideolojiden kendini kurtarıp hakikate yönelmesi için 'hayatı' unutmaması gerekir. Herakleitos'un dediği gibi "Kötü

² Kadın filozoflar üzerine çeşitli araştırmalar ve incelemeler artarak devam etmektedir. Ancak bilindiği kadarıyla şimdiye kadar hiç bir felsefe tarihi kitabında kadın filozoflar kanonun içinde yer alamamışlardır...Onlar üzerine ayrı kitaplar yazılmaktadır. Ve kanon değişene kadar da 'kadın filozoflar' ifadesi kullanılacaktır. Geleneksel, tutucu ve cinsiyetçi bu kanonu aşma denemesinin ilk defa yapıldığı bir felsefe tarihi kitabı için: H. Nur Beyaz Erkızan, *Antik Çağ Felsefesi Tarihi*, (İstanbul: Sentez Yayınevi, 2012).

insanlar gerçeğin/hayatın düşmanındırlar.”

Hayatı yakalama ve anlama çabasında feminist felsefe tarihi çalışmaları elbette –yukarıda ifade edilen bağlamda- çok önemli. Ama hayatı anlamak için verilen mücadelenin var oluşsal tarihini bilmek ve yazmak da önemli. Bu bakımdan o, somuttur; bireyseldir; süreçseldir; başlanır; cesaret edilir ve kurulur! Aşağıdaki öyküde olduğu gibi!

Kadın Felsefeciler Topluluğu (*Society for Women in Philosophy*) 1972 yılında kadın felsefecileri desteklemek ve teşvik etmek amacıyla Amerika’da başlamış bir oluşumdur. Bu oluşum sözkonusu tarihten itibaren hem ülke içinde ve hem de ülke dışında genişlemiş ve etkili olmuştur. Kadın Felsefeciler Topluluğu, Amerika’nın içinde birçok şubeye sahip olmasının yanı sıra İrlanda, İngiltere, Almanya, Hollanda ve Flaman Bölgesinde (Belçika) son derece etkindir. Bu topluluklar dünya çapında toplantılar, kongreler, çalıştaylar gibi birçok etkinlikler düzenlemektedirler. Bu etkinliklerden bazıları feminist felsefe üzerinde yoğunlaşırken bazıları da analitik felsefe geleneği içinde çalışan kadın filozoflar üzerinde yoğunlaşmaktadırlar. Kadın Felsefeciler Topluluğunun kurucularından biri Amerikalı filozof Alisson Jaggar’dır ki o aynı zamanda Felsefe’ye feminist kaygıları ve ilgileri de ilk kez taşıyan isimlerin başında gelir. Her yıl bir kadın filozof ‘Yılın Seçkin Kadın Filozofu’ (*Distinguished Woman Philosopher of the Year*) olarak topluluk tarafından seçilmektedir.

Bazı SWIP belgeleri mottosu ‘erdem ile yeşer/erdem ile bilgiye ulaş (*Grow in Grace/In Virtue One Gains Knowledge*) olan ve 1871 yılında kurulan Amerika’da Smith College’da (Northampton, Massachusetts) muhafaza edilmektedir. Smith Üniversitesinin öyküsü de ilginçtir. Bu üniversite Sophia Smith tarafından kurulmuştur. Şöyle ki; Sophia Smith’e babasından yüklü miktarda bir miras kalır ve o bu mirası kadınlar için bir üniversite kurmaya ayırır. Ona göre kendisinin ahlaki sorumluluğunu yerine getirmesinin en iyi yolu bu olacaktır. Burada ve ilk başlarda kadınların insani bilimler eğitimi (*Liberal Arts College*) alması sözkonusudur. Daha sonraları ise lisans programı yalnızca kadınlara açık iken doktora ve sertifika programları erkeklere de açılır. Smith Üniversitesi, Edebiyat Fakülteleri sıralamasında dünyada en üst yerlerde bulunmaktadır.

SWIP’in kuruluş belgeleri de işte Sophia Smith tarafından kurulan bu üniversitenin Smith Koleksiyonları arasında, Smith College Kütüphanesinde yer almaktadır. SWIP arşivinin meydana getirilmesine kuruluşunun 10.yılında Kathy Pyne Parsons Addelson öncülük etmiştir. Resmi SWIP Belgeleri ise şimdilerde **Feminist Teori Arşivinde** (Amerika, Brown Üniversitesi, Pembroke Merkezi) korunmaktadır. SWIP’in bu yeni yapılanması **Feminist Felsefe Arşivi Projesi**’nin (*Feminist Philosophy Archive Proje*) sonucudur ve ilgili proje 2013 yılının Haziran’ında başlamış ve 2014 yılının

Temmuz'unda tamamlanmıştır. Feminist Felsefe Arşivinin (*FPA*) amacı yaklaşık olarak elli yıllık bir tarihi olan *SWIP*'in belgelerini korumak ve analiz etmektir. Bu projede yer alan kadın filozoflardan bazılarının adları ise şunlardır: Joan Callahan, Ann Garry, Alison Jaggar, Sandra Harding, Christine Rawls ve Samantha Noll. 2014 yılında Amerika Felsefe Derneği, Feminist Felsefe Arşivinin çalışmalarını desteklemek amacıyla finansal destek sağlamıştır.

Dünyadaki Kadın Felsefeciler Topluluğu Hakkında Kısa Bilgiler³

Kadın Felsefeciler Topluluğunun (*SWIP*) birçok şubesi vardır. Onlardan bazılarının adları ve faaliyetlerine ilişkin kısa bilgileri:

NY *SWIP*: *SWIP*'in New York'taki şubesidir ve 1993 yılında kurulmuştur. Kadın filozoflar üzerine yapılacak olan akademik-bilimsel çalışmaları desteklemeyi ve teşvik etmeyi amaçlar. Bu amaçlar doğrultusunda birçok etkinliklerin yanı sıra, kadın filozof Sue Weinberg Dersleri Serisi adı altında düzenli toplantılar düzenlemektedir.

C *SWIP*: *SWIP*'in Kanada şubesidir. Kadın felsefecileri desteklemesinin yanında, felsefe içinde feminist felsefenin gelişmesini desteklediği gibi, feminizm içinde de felsefenin gelişmesini destekler.

P *SWIP*: Bir diğer *SWIP* şubesidir Amerikan Pasifiğinde. O da *SWIP*'in genel amaçları doğrultusunda etkinliklerde bulunur.

***SWIP İrlanda*:** *SWIP*'in İrlanda şubesidir. Amacı, felsefenin kadınlar tarafından yapılmasını teşvik etmek, felsefeci kadınların karşılaştıkları problemler hakkında farkındalığı artırmak, İrlandalı felsefeci kadınlar arasında işbirliğini sağlamak, diğer ülkelerdeki kadın felsefecilerle bağlantılar kurmak, kadınlar tarafından kadın filozoflar üzerinde araştırmaları teşvik etmek ve onlar hakkında toplantılar düzenlemektir.

***SWIP UK*:** *SWIP*'in İngiltere şubesidir. *SWIP UK* Birleşik Krallık felsefe öğrencilerinin ve kadın felsefecilerin kurumu durumundadır.

***SWIP NL*:** *SWIP*'in Hollanda şubesidir. Hollanda ve Flamanca Bölgesindeki kadın felsefecileri destekler.

***SWIP Almanya*:** *SWIP*'in Almanya şubesidir. Genel amaçların yanı sıra; özellikle kadınların felsefe alanında eşit muamale görmesini kendisine kaygı edinir ve cinsiyet eşitliği için mücadele eder.

***SWIP CH*:** *SWIP*'in İsviçre şubesidir. Kadın felsefecileri destekler. *SWIP CH* kendini şöyle tanımlar: Kar amacı gütmeyen ve felsefede cinsiyet eşitliğini

³ Kadın Felsefeciler Toplulukları hakkında daha geniş bilgiye bizzat kendi web sayfalarından erişilebilir. <https://www.uh.edu/~cfreelan/SWIP/index.html>. İlgili link üzerinden hem dünyadaki kadın felsefeciler toplulukları hakkında bilgi alınabilir hem de feminist felsefe çalışmalarına ilişkin çok sayıda kaynağa ulaşılabilir. Tüm bunların yanı sıra, felsefede kadının durumuna ilişkin çeşitli verilere de erişim olanaklıdır. Ayrıca; en.wikipedia.org/wiki/Society_for_Women_in_Philosophy.

sağlamak için mücadele eder.

SWIP TR: 2018 yılında kurulmuş ve ilk toplantısını Bilkent Üniversitesi'nde (Ankara) gerçekleştirmiştir. Türkiye'de kadın felsefeciler arasında işbirliğini sağlayarak ve onların felsefe yaparken karşılaştıkları güçlükleri ortaya koyarak çözüm önerileri sunmayı amaçlar. Ayrıca kadın felsefe öğrencilerini akademik kariyer yapma yönünde teşvik etmek ve desteklemeyi de amaçları arasında sayar. Felsefenin ve felsefe bölümlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olması yönünde de çaba sarfeder. Felsefe tarihinin yeniden yazımı ve kanonun değiştirilmesi yönünde çalışmalar yürüterek kadın filozofların görüşlerinin günümüzdeki felsefi problemler bağlamında ele alınmasını önemli bulur ve destekler.

Yılın Seçkin Kadın Filozof Ödülü (*Distinguished Woman Philosopher of the Year*) Her yıl bir kadın filozofa bu ödül verilmektedir. 2011 yılında bu ödülü kazanan Jennifer Saul şöyle der:

“Derinden onur duydum ve şaşırdım. Felsefe yaparak insanların yaşamına dokunma nedeniyle tanınmak ve onore edilmek muhteşem birşey.”

İşte bu ödülü kazanan kadın filozofların listesi:

- 2016: Maria Lugones (Binghamton Üniversitesi)
- 2014: Peggy DesAutels (Dayton Üniversitesi)
- 2013: Alison Wylie (Washington Üniversitesi, Seattle)
- 2012: Diana Meyers (Loyola Üniversitesi, Chicago)
- 2011: Jennifer Saul (Sheffield Üniversitesi)
- 2010: Sally Haslanger (MIT)
- 2009: Lorraine Code (York Üniversitesi)
- 2008: Nancy Tuana (Pennsylvania State Üniversitesi)
- 2007: Joan Callahan (Kentucky Üniversitesi)
- 2006: Ruth Millikan (Connecticut Üniversitesi)
- 2005: Linda Martin Alcoff (Hunter Üniversitesi, CUNY)
- 2004: Susan Sherwin (Dalhousie Üniversitesi)
- 2003: Eva Feder Kittay (Stony Brook Üniversitesi)
- 2002: Sara Ruddick (New School Social Research Üniversitesi)
- 2001: Amélie Rorty (Brandeis Üniversitesi)
- 2000: Ödül verilmedi.
- 1999: Marilyn Frye (Michigan State Üniversitesi)
- 1998: Linda López McAlister (South Florida Üniversitesi)
- 1997: Claudia Card (Wisconsin Üniversitesi)
- 1996: Gertrude Ezorsky (Brooklyn Üniversitesi, CUNY)
- 1995: Alison Jaggar (Colorado Üniversitesi)

- 1994: Iris Marion Young (Chicago Üniversitesi)
- 1993: Kathryn Pyne Addelson (Smith Üniversitesi)
- 1992: Virginia Held (CUNY Graduate Center)
- 1991: Jane Roland Martin (Massachusetts Üniversitesi, Boston)
- 1990: Sandra Harding (UCLA)
- 1989: Hazel Barnes (Colorado Üniversitesi)
- 1988: Leigh Cauman (Columbia Üniversitesi)
- 1987: Elizabeth Flowers (Pennsylvania Üniversitesi)
- 1986: Mary Mothersill (Barnard Üniversitesi)
- 1985: Marjorie Grene (Virginia Tech)
- 1984: Elizabeth Lane Beardsley (Temple Üniversitesi)

Hypatia: Feminist Felsefe Dergisi'nin (*Hypatia: A journal of Feminist Philosophy*) adlı derginin de kökleri de 1972 yılında kurulan *Kadın Felsefeciler Topluluğuna* uzanır.

Mary Ellen Waithe 1980'li yıllarda New York City Üniversitesi Doktora Öğrencileri Merkezinde, ki şimdi felsefe profesörü ve Cleveland State Üniversitesinde Kadın Çalışmaları direktörüdür, Aegidius Menagius tarafından yazılan bir kitaba referans ile karşılaşır. Kitabın adı; *Historia Mulierum Philosophorum* (*The History of Women Philosophers, Gilles Menage, İngilizceye çev. Beatrice H. Zedler, 1984*) ve 1690 yıllarında basılmıştır. Waithe, İsveç Kraliçesi Kristina dışında ki o da Descartes'in öğrencisi olarak bilinir, 20 .yüzyıl öncesine ilişkin hiçbir kadın filozof adını duymadığını hatırlar. Hildegard von Bingen vardır bir de ama o da zaten 12.yüzyılda yaşamıştır. Waithe bu kitabın bir kopyasını edindikten sonra görür ki Menagius tarafından filozof olarak anılan birçok kadın filozof aynı zamanda astronom, astrolog, fizikçi ve hekim olmalarının yanı sıra aynı zamanda erkek filozofların akrabalarıydı. Yine de filozof olarak anılan kadın filozofların listesi etkileyiciydi. İşte tam da bu noktada Waithe işbirliği yapabileceği ve birlikte çalışabileceği bir grup kurmaya karar verir. Bir dergiye (*Society for Women in Philosophy Newsletter*) bu yönde bir açıklama koyar ve de böyle bir çalışma-işbirliğine katılmayı isteyen kadın filozoflardan çok sayıda yanıt ve destek gelir. Bu işbirliği ve dayanışma projesi/girişimi dört ciltlik bir eserin ortaya çıkmasına sonuç olur. Özgün adıyla *Kadın Filozoflar Tarihi* (*A History of Women Philosophers*) Waithe tarafından 4. Cilt halinde 1987-1995 tarihleri arasında yayınlanır.

Cilt I. Antik Yunandaki Kadın Filozoflar 1987 yılında yayınlanır. M.Ö 600-M.S.500 yıllarını kapsar. Bazı kadın filozofların adları; Miletoslu Aspasia, Mantinealı Diotima, Julia Domna, Makrina ve İskendiyeli Hypatia.

Cilt II. Orta Çağ, Rönesans ve Aydınlanma Dönemi Kadın Filozoflar ise 1989 yılında yayınlanır ve 500-1600 yıllarını kapsar. Bu dönemdeki bazı

kadın filozofların adları ise şöyledir: Hildegard von Bingen, Heloise, Magdeburglu Mechtild, Norviçli Julian, Sienalı Katherine.

Cilt III. Modern Kadın Filozoflar ise 1991 yılında yayınlanır. Ele aldığı dönem 1600-1900 arasındır. Bu dönemdeki bazı kadın filozofların adları anılacak olursa; Margaret Cavendish, İsveç Kraliçesi Kristina, Anne Finch, Sor Juana, Mary Wollstonecraft, Harriet Hard Taylor Mill ve diğerleri.

Cilt IV. Çağdaş Kadın Filozoflar da 1995 yılında okuyucu ile buluşur ki o, 1900'den günümüze uzanır. İlgili dönemde yaşamış olan bazı kadın filozofların adları arasında Lady Welby, Charlotte Perkins Gilman, Lou Salome, L.Susan Stebbing, Edith Stein, Ayn Rand, Hannah Arendt, Simone Weil ve diğerleri.

Kadın Felsefeciler Topluluğu ve Bazı Tartışmalar

2002 yılında Kanada Kadın Felsefeciler Topluluğu tarafından düzenlenen konferansta Nancy Tuana evrim teorisi içinden bir konuşma yapar. Varsayılan teoriye göre klitoris üreme bakımından işlevsizdir ve dolayısıyla gereksizdir. Dolayısıyla da tarihsel olarak biyoloji ve yine biyoloji ile bağlantılı birçok çalışma tarafından incelemenin konusu olmamış ve de gözardı edilmiştir. Tuana ise asıl nedenin başka birşey olduğunu öne sürer. Ona göre bunun gerisinde kadın ve haz korkusu yatar. Aslında ve esasında korkulan hazzın kendisidir ve tam da bu nedenle o, üremeden koparılmıştır; onunla ilgili görülmemiştir. Korkunun gerisindeki gerçek budur. Bu yanlış bakışla ve aynı zamanda kadın cinselliği de perdelenmiştir; yok sayılmıştır. Biyoloji biliminin önde gelen isimlerinden Stephen Jay Gould da bu gizlenen, gizlenmek istenen kadın cinselliğini şöyle yorumlar. Kas gerilmesi orgazm ile ilişkilidir. Bu sayede vajinadaki sperm servikse çekilir ve böylelikle de onun yumurtaya erişmesi daha uygun hale gelir. Cinsellik bir kez daha üreme ile; yani salt işlevsellik üzerinden tanımlanır ve bu tanımlama yapılırken kadın cinselliği yine görmezden gelinir. Tuana'nın öne sürdüğü görüşler ise genel olarak tarihsel olarak son derece cinsiyetçi olmuş olan biyolojiye ve elbette erkek biyolojılara bir meydan okumadır.

TÜRKİYE KADIN FELSEFECİLER TOPLULUĞU: TARİHSEL GELİŞİMİ VE AMAÇLARI HAKKINDA

Türkiye Kadın Felsefeciler Topluluğu'nun (Society for Women in Philosophy in Turkey, SWIP -TR) kuruluş öyküsü oldukça gerilere uzanır. Bir doçentlik sınavı esnasında konu, dolaylı yoldan konu haline gelir...

Ankara, İstanbul ve Muğla'dan bir grup kadın felsefeci Türkiye Kadın Felsefeciler Topluluğunu kurmak için bir araya gelme yönünde niyet beyan ederler. 17 Haziran 2012 yılında ise ilk toplantı gerçekleştirilir ve bu yolda görüşler ve düşünceler paylaşılır (*first minutes*). İlk oluşumun ve girişimin başında gelen isimler -eksikler olabilir- şunlardır: Sandrine Berges, H.Nur

Beyaz Erkızan, Andrea Rehberg, Gökçenur Hazinedar, Barış Parkan, İrem Kurtsal Steen ve Gülizar Karahan. Bu arada amaç, kapsam ve tüzük konusunda çalışmalar hızlanır. İlgili belgelerin İngilizceye çevirisine de başlanır. Ve 9 Temmuz 2012 yılında da geçici yönetim kurulu belirlenir: Andrea Rehberg, H. Nur Erkızan, Sandrine Berges, Gülizar Karahan Balya, Gökçenur Hazinedar.

Topluluğun kuruluşu, resmi yapısı üzerine olan uzun ve çok sayıdaki görüşmelerin, tartışmaların ardından Skype üzerinden ilk toplantı Nisan'ın sonuna doğru 2013'te yapılır. Ancak oluşumun resmi yapılanması hakkındaki tartışmalar oldukça uzun sürer. Sivil toplum biçiminde örgütlenmenin bürokratik zorlukları da kendini gösterir. Bu oluşumu gerçekleştirmeye yönelen kadın felsefecilerin farklı illerde olması da ciddi bir problem teşkil eder. Toplantılar esas olarak Orta Doğu Teknik Üniversitesinin ve Bilkent Üniversitesinin odalarında sürdürülürken Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi de haricen katılır onlara. Süreç içerisinde topluluğun adı üzerine yapılan görüşmeler netlik kazanır. 'Felsefedeki Kadınlar' (*Women in Philosophy*, WIP) yerine 'Türkiye Kadın Felsefeciler Topluluğu' (*Society for Women in Philosophy-Turkey*) ifadesi benimsenir. Bu arada kuruluş çalışmalarına devam edilirken logo oluşturma da gündeme gelir. *İngiltere Kadın Felsefeciler Topluluğu* ile iletişime geçilir; öneriler alınır. Sonunda bugünkü logo benimsenir.

Tüm bu çaba ve girişimlere karşın topluluğun yapılanmasına ilişkin birçok zorluk da varlığını devam ettirir. Bu arada Sandrine Berges *Felsefe Tarihindeki Kadın Filozofların İncelenmesi İçin Türkiye-Avrupa Çalışma Ağı* (*Turkish-European Network for the Study of Women in the History of Philosophy*) oluşumuna öncülük eder ve hayata geçirir (26 Mayıs, 2015). Yine Berges'in çabalarıyla 22 Haziran, 2015 tarihinde ilgili oluşuma yönelik bir web sitesi kurulur ve bir facebook sayfası açılır. Bu oluşumun amacı Türkiye'deki ve Avrupadaki skolarlar arasında felsefe tarihindeki kadın filozofların düşüncelerinin ele alınmasını, paylaşılmasını ve tartışılmasını teşvik etmek ve dünyada bu konularla ilgili süren tartışmalara katılmayı sağlamaktır. Bu amaçlar doğrultusunda yurt-içinden ve yurt- dışından birçok üniversite ile halihazırda kurulan bağlantılar üzerinden, örneğin Paderborn ve King's College, ilgili konulardaki haberleri paylaşmak, düşünceleri izlemek ve bu doğrultuda çalıştaylar, konferanslar ve benzer etkinlikler düzenlemenin yanısıra yayınlar konusunda projeler hazırlamak ve burslar/finansal desteklemeler hakkında bilgileri paylaşmaya yönelinir. Başarılmak istenen şey, araştırmacıların dikkatini kadın filozofların araştırılmasına yöneltmek ve pek de günışığına çıkmamış olan Türkiyeli ve Avrupalı kadın filozofların bilinmesini ve tanınmasını sağlamak. Yukarıda da belirtildiği gibi, bu hedefe yönelik olarak kurulan *Felsefe Tarihindeki Kadın Filozofların İncelenmesi İçin Türkiye-Avrupa Çalışma Ağı*, resmi olmayan bir ağıdır. Berges'in çeşitli platformlarda ifade ettiği düşünce bu oluşumun, yukarıda

da belirtildiği gibi, ana kaygısını oluşturur: “felsefe tarihi içinde yer alan kadınları ele alıp incelemek.” Aramıza yeni kadın felsefeciler katılmaya devam eder ama onların adlarının tamamını burada eksiksiz ifade ettiğimiz söylenemez-teknik ve kişisel nedenlerle- Bu arada bizler hala bir Sivil Toplum Kuruluşu olarak SWIP-TR’yi kurma arzusundayız ama bürokrasi de bizi zorlamaktan vazgeçmez. Aslında tüm bu çabaların gerisinde asıl kaygı ve arzu topluluğu kurmaktır. Konuyla ilgili olarak Berges şöyle der: “Gerçekte bizim aklımızda başka birşey vardı. O nedenle bizim SWIP-TR’yi kurmamız gerekir.”⁴

10 Şubat 2016 tarihinden itibaren ise SWIP-TR’nin kuruluş çalışmaları hızlanır ve sona yaklaşılır. Kuruluş çalışmalarını doğrudan etkileyen ve hızlandıran etkinliklerden ayrıca söz etmek ve üzerinde durmak da yerinde olacaktır. Bunların başında elbette felsefe tarihinin yeniden ele alınmasını ve incelenmesini amaçlayan girişim gelir. *Felsefe Tarihindeki Kadın Filozofların İncelenmesi İçin Türkiye-Avrupa Çalışma Ağı* adlı oluşuma destek verenler arasında Alberto L. Siani (Yeditepe Üniversitesi, İstanbul) de yer alır. Gönüllü olarak bu oluşuma Türkiye’den destek verenlerin adları:

Alberto L. Siani (Yeditepe, Üniversitesi, İstanbul), Gül Gültekin (Yeditepe Üniversitesi, İstanbul), Hatice Karaman (Yeditepe Üniversitesi, İstanbul), Hatice Nur Beyaz Erkızan (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla), Özlem Duva (Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir), Sandrine Berges (Bilkent Üniversitesi, Ankara).

Bu oluşuma Avrupa’dan katılan isimler ise şunlardır: Alan Coffee (Londra), Ana Rodrigues (Paderborn), Emily Thomas (Groningen), Eric Schliesser (Amsterdam), Julia Leri (Paderborn), Lena Halldenius (Lund), Martina Reuter (Jyväskylä), Ruth Hagengruber (Paderborn).

Dünyanın geri kalanından ise oluşuma gönüllü olarak destek veren ve dört ciltlik Kadın Felsefeciler Tarihini yazan ve aynı zamanda *Kadın Felsefecileri İnceleme Topluluğu*nu kuran Mary Ellen Waithe (Cleveland State Üniversitesi) ve Susan James’dır (Birbeck College).

Bu oluşumun kaynaklık ettiği ve ilham verdiği etkinlik ise İstanbul’da gerçekleşir. 2016 yılının Mayıs ayında (5-6), Yeditepe Üniversitesi Felsefe Bölümünün ev sahipliğinde *Kadın Felsefecilerin Otonomi Üzerine Görüşleri* (*Women Philosophers on Autonomy*) konulu uluslararası bir çalıştay düzenlenir. Bu sıralarda çalışmalara Saniye Vatansever de katılır. Sonra; Yeditepe Üniversitesi ile Paderborn (Almanya) Üniversitesi “Kadın Felsefeciler Tarihi/Felsefe Tarihi” adı altında ortak bir yüksek lisans programı açılır. Bu her iki projenin asıl amacı kadın filozofların ele alınması, araştırılması, kadın

⁴ Sandrine Berges ile bireysel yazışma. Ayrıca ve ilgili konularda daha geniş bilgi için: <https://swip-tr.weebly.com/>, <https://feministhistoryofphilosophy.wordpress.com/2015/09/29/turkish-european-network-for-the-study-of-women-philosophers-website/>

filozofların felsefe tarihine katkıları ve de felsefe tarihi kanonunun bu değişimler ışığında yeniden ele alınmasıdır. Bu geniş çerçeveye ek olarak kadın filozofların otonomi, kendini belirleme, kendini yönetme gibi ilgili başlıklar konusundaki düşüncelerine de yer verilmesi amaçlanır. Çünkü sözü edilen kavramlar tarihsel olarak felsefenin merkezinde yer almış olmasına rağmen ilgili konularda kadın filozofların düşüncelerine ya pek az yer verilmiş ya da görmezden gelinmiştir.

Tüm bu çabalar, yukarıdakine benzer, çeşitli etkinliklerle ve buluşmalarla devam eder ve ***Türkiye Kadın Felsefeciler Topluluğu***'nu kurma düşüncesi gittikçe hem derinlik ve hem de olgunluk kazanır. Bu süreçte ve bu defa da, Türkiye Kadın Felsefeciler Topluluğunu kurmayı düşünenler 1-2 Haziran 2017 yılında Bilkent Üniversitesi Felsefe Bölümü tarafından düzenlenen bir çalıştayda buluşurlar. Sandrine Berges (Bilkent Üniversitesi, Ankara) ve Alan Coffee (King's College, Londra) tarafından organize edilen bu etkinlik bu defa doğrudan bir kadın filozof üzerinedir: ***Wollstonecraft'ın Çağdaş Felsefi Konulara Katkıları*** (*The Contribution of Wollstonecraft to Contemporary Issues in Philosophy*).

İşte tüm bu toplantılar, bir araya gelmeler ve etkinlikler 2018 yılında ***Türkiye Kadın Felsefeciler Topluluğu***'nun kurulmasıyla sonuçlanır. Topluluk amacını şöyle ifade eder: Türkiye'de kadın felsefeciler arasında işbirliğini ve iletişimi sağlayarak onların felsefe yaparken karşılaştıkları sorunları ifade etmek ve çözüm önerileri sunmak. Ayrıca kadın felsefe öğrencilerini akademik kariyer yapma yönünde teşvik etmek ve desteklemek...

Türkiye Kadın Felsefeciler Topluluğu ilk toplantısını Sandrine Berges ve Saniye Vatansever'in girişimleriyle 25-27 Ekim, 2018 tarihleri arasında Bilkent Üniversitesi, Felsefe Bölümünün ev sahipliğinde gerçekleştirir. Söz konusu etkinliğe yurt-içinden ve dışından çok sayıda kadın felsefeci katılır. Toplantı sonunda ise sonraki toplantının, yani 2019 yılındaki toplantının, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Felsefe Bölümünün ev sahipliğinde yapılmasına karar verilir.⁵

⁵ 14-16 Kasım, 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilen ***II. Uluslararası Kadın Felsefeciler Kongresine*** ilişkin ayrıntılı bilgi notu bu çalışmanın ön ekinde yer almaktadır.